

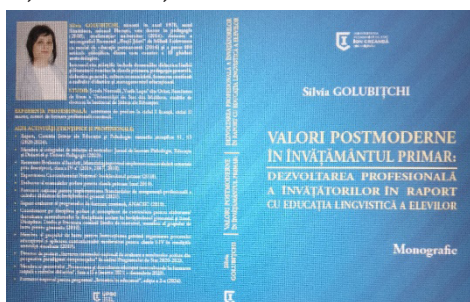
<https://doi.org/10.52387/1811-5470.2026.2.19>
 CZU: 373.3:37.015:811.135.1

**A relevant pedagogical discourse:
 POSTMODERN VALUES IN PRIMARY EDUCATION:
 TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT
 IN RELATION TO STUDENTS' LANGUAGE EDUCATION**

**Un discurs pedagogic relevant:
 VALORI POSTMODERNE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR:
 DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ A ÎNVĂȚĂTORILOR
 ÎN RAPORT CU EDUCAȚIA LINGVISTICĂ A ELEVILOR**

Autor:

Golubițchi Silvia, dr., hab., prof. univ. UPSC
 ISBN 978-9975-48-198-4, 384 de pagini
 Chișinău, CEP UPSC, 2024

Monografia reprezintă analiza discursurilor postmoderne și impactul lor în formarea și în dezvoltarea profesională a învățătorilor, în special în contextul educației lingvistice a elevilor. Autoarea identifică, în cadrul general al mentalității pedagogice și în cadrul specific al învățământului primar, acel fenomen ce caracterizează și determină esența dezvoltării profesionale a cadrului didactic în perspectivă postmodernă, și anume *fenomenul înțelepciunii practice* a acestuia în activitatea sa profesională. În context, sunt luate în discuție termenii specificului învățământului primar în lumina schimbărilor la nivel de dimensiuni, proces, criterii, conexiuni, reconfigurări, conținuturi, integrare etc.

Un spațiu esențial este consacrat problematicii valorilor postmoderne și ale postmodernismului ca factor de evoluție și ca una dintre condițiile acesteia, cu precizarea diferențierii analogice între modernism și postmodernism.

Aceste abordări teoretice, la care se adaugă și altele asemănătoare în diverse planuri ale științelor

educației, urmăresc să evidențieze ceea ce reclamă noua orientare educațională în evoluția concertată a formelor activității profesionale. Interpretarea este examinată în mai multe aspecte: filosofic, psihologic, antropologic, praxiologic, relațional, logic etc. Nu mai puțin importantă este intermedierea la nivelul caracteristicilor pedagogice ale postmodernismului.

În viziunea pe care o propune autoarea abordarea valorilor postmodernismului în procesul de dezvoltare profesională va recupera o parte din complexitatea reală a fenomenului pedagogic de *înțelepciune practică* a cadrelor didactice în contextul real al atitudinilor.

Textul monografic este structurat în cinci capitole.

Reperete teoretico-metodologice ale învățământului primar în actualitate” tratează aspecte ce privesc gândirea și atitudinea postmodernă. Selecția autorilor s-a făcut în baza unui decupaj dintr-un cadru extins, dar, în același timp, și destul de concret. În capitol se descrie învățământul primar – etapă a achizițiilor fundamentale și de dezvoltare. În clasele primare (I-IV) se formează elevilor abilități de activitate intelectuală, se creează premise pentru autoreglare în procesul de instruire, deprinderi durabile de citire, scriere, în calcul, de comunicare cu prietenii și colegii de clasă, cu învățătorii și cu membrii societății, cu natura și arta. Se dezvoltă calitățile fizice, se formează deprinderi de muncă, igienă și conduită.

Învățarea limbii și literaturii române în școală are o importanță inestimabilă, pentru că însușirea corectă a acesteia devine condiția de bază în vederea realizării obiectivului fundamental al învăță-

mântului, și anume formarea personalității în perspectiva integrării rapide în societate. Aici se fac referiri analitice la componentele competenței de comunicare și competenței lingvistice.

Elevii din învățământul primar învață fiecare în felul său, iar învățarea înseamnă *înțelegere*. Învățarea se orientează către formarea competențelor generale și specifice, elevul transformându-se, din micul receptor, în micul explorator, iar învățătorul, din emițător, în scenarist, moderator și modelator de comportamente.

„Orientările conceptuale în dezvoltarea profesională a învățătorilor” vizează procesul de dezvoltare profesională a cadrelor didactice, prezintă un șir de aspecte ale dezvoltării profesionale, care constituie un proces continuu de formare într-un domeniu dat, pe baza asimilării unui sistem de cunoștințe teoretice și practice. Aceste orientări sunt, respectiv, dezvoltarea profesională prin procesul de *învățare* și dezvoltarea profesională prin *cercetare sau reflecție*. Se descriu etapele dezvoltării profesionale a cadrului didactic: *etapa pregătitoare; etapa formării inițiale; etapa integrării socioprofesionale*. Se descriu noile tendințe în formarea profesorilor, evidențiindu-se *profesorul constructivist*, care are nevoie și de cunoștințe din diferite domenii, dar și de capacități cognitive, abilități aplicative, de rând cu atitudini și aptitudini specifice. De asemenea, se elucidează componentele competenței profesionale racordate la schimbările din societate.

„Valorile postmoderne – premise definitorii în realizarea învățământului primar” conturează un tablou al valorilor postmoderne în procesul dezvoltării profesionale, din care ulterior reiese felul în care acestea pot fi valorificate plenar în procesul educațional, avansându-se ideea că „problema cunoașterii se bazează pe tot ce este exterior individului”. Or, postmodernismul poate aduce o contribuție valoroasă la înțelegerea noțiunii de *școlarizare ca formă de cultură*, oferind pedagogilor o viziune complexă asupra *relațiilor dintre cultură, putere și cunoaștere*. Un loc aparte în analizele operate îl ocupă conceptul de *phronesis*, ce evidențiază importanța acțiunii „gânditoare” și a *înțelepciunii practice*, aceasta fiind atât o virtute etică, dar și o virtute intelectuală, ce trebuie dobândită prin practică. *Phronesis* implică capacitatea de a decide cum să se atingă un anumit scop și capacitatea de a reflecta asupra acestuia și de a determina obiective relevante în concordanță cu scopul respectiv.

„Baza metodologică a dezvoltării profesionale a

învățătorilor în raport cu educația lingvistică a elevilor din perspectiva valorilor postmoderne” este ancorată pe noțiunea de *calitate*, fiind racordată la conceptul de postmodernism. *Educația de calitate* este susținută de trei piloni principali: disponibilitatea pentru profesori calificați, utilizarea resurselor de învățare de calitate, dezvoltarea profesională și crearea unor medii de învățare sigure și de susținere. De asemenea, se descriu *caracteristici ale educației de calitate: pe baza drepturilor; contextualizare și relevanță; dezvoltarea holistică; resurse favorabile; rezultate ale învățării*.

Un concept inedit în pedagogie este acela de asociere de tip *joint venture*, ce prezintă entitățile abordate – valorile postmoderne, dezvoltarea profesională, educația lingvistică. Acestea, conform conceptului *joint venture*, deschid noi posibilități în asigurarea calității dezvoltării profesionale a cadrelor didactice din învățământul primar în vederea realizării educației lingvistice a elevilor în baza valorilor postmoderne conveniente.

Evident, dezvoltarea profesională cere prezența atât a virtuții morale, cât și a *înțelepciunii practice (phronesis)*. *Învățătorul-phronesis* este înțelept din punct de vedere acțional și moral. Pentru o astfel de înțelepciune acesta acumulează cunoștințe în timp și câștigă o deschidere mai largă spre experiență. Înțelepciunea, așadar, nu este posesia cunoașterii universale despre bine, ci este fundamentală pentru a face bine ceea ce faci. Astfel de cunoștințe sunt intrinsec practice.

Modelul valoric postmodern în dezvoltarea profesională a învățătorilor, fiind de tip epistemologic, reprezintă o construcție a strategiei adecvate între teorie/ metodologie/ aplicare practică în situații concrete. Or, acesta semnifică o instanțiere *in concreto* a elementelor postmoderne, pentru a vedea cum funcționează aceste valori în cazul concret al dezvoltării profesionale.

„Dezvoltarea înțelepciunii practice a învățătorilor în raport cu educația lingvistică a elevilor” este condusă de autoare pe identificarea și dezvoltarea nivelului înțelepciunii practice a învățătorilor în baza unor indicatori de performanță sintetici din *Proiectul operațional de dezvoltare a înțelepciunii practice a învățătorilor*. Dezvoltarea înțelepciunii practice este o componentă atitudinală a competenței profesionale, atitudinea fiind un filtru mintal prin care învățătorii percep procesul educațional, este o modalitate de comportament profesional, reprezentând o viziune personală a învățătorului. Înțelepciuni-

nea practică este o componentă esențială a personalității învățătorului, reprezentând comportamentul acestuia în situații problematice prin alegerea celei mai bune variante de soluționare. Aceste rezultate se caracterizează prin exactitate redusă și precizie deficitară, fapt ce denotă necesitatea recuperării. S-a constatat astfel că noile abordări ale educației în perspectivă postmodernă își au temeiul într-o orientare bine concepută, care nu este inclusă, deocamdată, în interesul epistemologic și în cel practic al cadrelor didactice.

Metodologia dezvoltării înțelepciunii practice a învățătorului în cadrul dezvoltării profesionale în raport cu educația lingvistică a elevilor a fost valorificată prin acordarea unei atenții deosebite efectelor posibile a ceea ce fac; abordarea realistă a situațiilor; înțelegerea modalității de aplicare a noilor informații; dezvoltarea previziunii: a vedea problemele potențiale înainte ca acestea să se întâmple; emiterea judecăților corecte; stabilirea echilibrului între schimbare și ceea ce nu poate fi schimbat; dezvoltarea gândirii clare, ce nu se axează pe aspecte irelevante; manifestarea unui nivel înalt de calitate a acțiunii; „căutarea” în permanență a cunoașterii; a nu fi influențat de emoții negative.

Așadar, dezvoltarea *phronesis* a învățătorilor pe parcursul experimentului pedagogic relevă un șir de elemente ale înțelepciunii practice a acestora, ca o virtute profesional-cognitivă bazată pe valori educaționale în judecată și reflecție (deschidere spre cunoaștere, perspectiva înțelegerii profunde, gândire analitică și viziune proprie în analiză, orientarea spre calitate în ceea ce fac). *Phronesis* a permis învățătorilor să descopere modul corect de a face ceea ce trebuie făcut într-o anumită circumstanță, la un anumit moment.

Luând în considerare valorile teoretice, axiologice, filosofice, pedagogice/metodologice, textul monografic poate servi drept suport util în cadrul cursurilor de bază sau opționale la formarea profesională inițială (studenți, masteranzi, doctoranzi), la formarea cadrelor didactice din învățământul profesional (colegii pedagogice) și la formarea profesională continuă a cadrelor didactice (personalul didactic și cadrele de conducere).

Nelu VICOL,
doctor în filologie, conferențiar universitar,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion
Creangă” din Chișinău